

REMISSVAR

2025-04-22

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

li.spn@regeringskansliet.se

Diarienummer: LI2025/00306

Remissvar från Småföretagarnas Riksförbund avseende avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder (SOU 2025:5)

Småföretagarnas Riksförbund är ett förbund av småföretagare för småföretagare och har som syfte att påverka politiska beslut för att göra det tryggt, enkelt och lönsamt att driva företag. Småföretagarnas Riksförbund har granskat förslaget huvudsakligen utifrån förbundets syfte att företräda småföretagare och att med fokus på den målgruppen identifiera risker och möjligheter med lagförändringar.

Om förslaget

Utredningen har analyserat i vilken omfattning samverkan bör vara obligatorisk mellan det offentliga och fastighetsägare i syfte att stärka trygghet, attraktivitet och det lokala näringslivet. I uppdraget har också ingått att föreslå andra insatser som bidrar till ökad trygghet och brottsförebyggande åtgärder i den byggda miljön.

Ställningstagande

Business Improvement District (BID) är den mest välkända termen för organiserad plats/områdessamverkan som syftar till att öka attraktiviteten och fastighetsvärden i området. Modellen bygger på lokalt engagemang där privata och offentliga aktörer arbetar tillsammans för att förbättra och utveckla sitt gemensamma närområde. Internationellt bygger BID på lagstiftning vilket gör att lokala aktörer måste samverka för att öka attraktiviteten i ett område. I Sverige arbetar vi efter en BID-inspirerad modell som bygger på frivillig platssamverkan.

Småföretagarnas Riksförbund har i detta remissvar valt att fokusera på förslaget om en ny lag om obligatorisk samverkan och avgift för områdessamverkan och konsekvenserna av det förslaget. Vi vill börja med att avstryka förslaget om att införa en obligatorisk samverkan och avgift för områdessamverkan.

Förslaget utmanar äganderätten, den grundlagsstadgade negativa föreningsfriheten samt snedvrider konkurrensen. Den föreslagna förslaget gör det möjligt att tvinga företag att betala för sådant som kommunerna och staten redan har ett skattefinansierat ansvar för.

Förbundet motsätter sig förslaget att småföretagare ska kunna tvingas avgiftsfinansiera ”brottsförebyggande, trygghetsskapande eller andra åtgärder för att stärka attraktivitet och det lokala näringslivet”. Att betala en peng skapar inte det engagemang som behövs. Utredaren har inte kunnat påvisa varför det som redan sker på frivillig grund måste ersättas med tvång.

Att låta enskilda näringsidkare bestämma hur andra näringsidkare ska tillåtas bedriva sin verksamhet och vilka investeringar de ska göra strider mot såväl egendomsskyddet som näringsfriheten. Det krävs åtgärder för ökad trygghet men det här förslaget är fel väg att gå. Det krävs inte bara medel som betalas, det krävs inte bara att några saker görs, utvärdering av den platssamverkan som finns och fungerar idag visar att rätt saker behöver göras. Det finns en uppenbar risk att konkurrensen snedvrids och att mindre aktörer riskerar att slås ut. Småföretagare som ofta saknar resurser för att axla den administrativa och ekonomiska bördan, riskerar särskilt att missgynnas jämfört med större aktörer. Förslaget om en ny lag om avgift för områdessamverkan går också stick i stäv med regeringens ambitioner att minska regelbörda och administration för företag. I stället för lagstiftning bör det övervägas om nuvarande frivilliga modeller för samverkan kan stärkas genom riktade incitament och stöd.

Samhällskontraktet bygger på att brottsbekämpningen och tryggheten i samhället är statens och i viss mån kommunernas ansvar. Finansieringen ska därför ske via skattsedeln. Förslaget om obligatorisk avgiftsfinansiering är i praktiken en extra skatt på trygghetsskapande åtgärder. Staten har en grundläggande skyldighet att skydda medborgare och företag från brott och polisen har det huvudsakliga ansvaret för brottsbekämpning.

Redan i dag är det många företagare som vill ta ett ansvar i det brottsförebyggande arbetet och därför är engagerade i förebyggande åtgärder så som bevakning, grannsamverkan, trygghetsvandringar med mera, ofta i samverkan med andra aktörer i näringslivet. Så redan idag lägger småföretagare pengar och engagemang på att få trygga områden, inklusive utemiljöerna, och man satsar på säkerheten. En straffskatt av detta slag är inte vad man behöver. För många småföretag blir det svårt att lägga tid på en påtvingad platssamverkan på sin fritid. Grunden måste vara frivillighet och engagemang, enbart så är det något som på riktigt kommer göra skillnad. För våra medlemmar blir känslan nu att de ska tvingas betala (igen för alla betalar skatt redan) för något som redan ligger inom kommunen och statens ansvar att göra – skapa trygga områden.

Det tas upp flera goda exempel i utredningen på hur det fungerar utomlands såsom framgår av de amerikanska exemplen; i de studerade städerna i USA är det aktörerna själva som tar initiativ till att starta områdessamverkan. Det är med andra ord en självpåtagen medfinansiering för företag eller fastighetsägare inom ett visst område, där medlen används för gemensamma uppgifter som underhåll av gator eller parker, evenemang, marknadsföring, trivselåtgärder och projektledning. Det är även värt att lyfta upp den kritik som finns i Kanada; en kritik som handlar om att skatten är för kostsam för företag med små marginaler. Andra företag menar att de valt ett visst område för sin verksamhet eftersom hyran är låg och om BIA-verksamheten är effektiv riskerar hyrorna att stiga med följderna att deras affärsplan inte längre håller. Detta riskerar att spä på gentrifieringen. Avgiften kan också ibland bli alltför betungande för företag med små marginaler, varpå samma negativa effekt uppstår. En annan kritik som uppkommit är att en BIA byråkratiserar lokal samhällsutveckling, vilket riskerar att minska områdenas möjlighet och incitament till självorganisering.

Många gånger tas initiativet av den lokala företagarföreningen eller liknande. Privata initiativ finns redan idag och goda exempel sprider sig, därför är det olyckligt med krav. Dessutom finns exempel på aktörer som inte sköter sig alls idag och med en tvingande lag skulle det se ut som de bidrog till samhället (en form av sk greenwashing) när de snarare kan vara en del av problemet.

Utredaren har inte kunnat visa att det finns behov av en mer formaliserad och i förlängningen en obligatorisk plats-/områdessamverkan än vad som kan uppnås genom den samverkan som redan sker på frivillig grund. Lagstiftning ska vara det sista verktyget.

Vi hade hoppats på att utredningen, istället för att föreslå en tvingande lag om tvångssamverkan, hade lyft de goda frivilliga exempel som finns och föreslagit ett strukturerat samarbete mellan fastighetsägare, företagare, kommuner, polis, civila samhället, samfund, ideella föreningar. Att få fler att vilja kliva fram är inget som kan tvingas fram utan görs bäst genom uppmuntran. Låt det bli fler företagarföreningar och mer samverkan men låt det ske av frivillig kraft och utan tvångsavgifter!

Ghassan Ghaziri
Ordförande Småföretagarnas Riksförbund

Caroline Szyber
Vice ordförande Småföretagarnas Riksförbund